

A Québec-i diákmozgalom sikere

Martine Desjardins

A szeptember 4-i választási győzelem után a Québec Párt (Parti Québécois) visszavonta a tandíjak 1 778 dolláros emelését és a 12. törvényt (a 78. törvényjavaslatot), és ez azt jelenti, hogy a Québec-i diákok a kormánnyal vívott küzdelmükben győzelmet arattak. Ezt a győzelmet közel kétéves küzdelem előzte meg, amelynek utolsó heteiben Québec történetének legnagyobb szabású diáksztrájkja zajlott. Hosszú küzdelem volt ez, a kormány pedig mindent elkövetett, hogy megossza a lakosságot.

Szólhatnánk a küzdelmet kísérő eseményekről, kezdve a kormánynak azzal a bejelentésével, hogy találkozót szervezett az oktatásügyi partnerekkel, ami pusztán ürügyként szolgált a tandíjemelés igazolására, egészen a 12. törvény (78. törvényjavaslat) elfogadásáig, amely valóságos támadás volt a diákok szervezkedési joga és önvédelmi szervezkedései ellen. Szólhatnánk több száz tüntetésről, köztük a minden hónap 22. napján megrendezett több mint százötvenezeres gigantikus megmozdulásokról, vagy az éjszakai gyűlésekről, amelyeken a chilei tiltakozások mintájára a napnyugták csendjét fémedények hangos csörömpölése verte fel. Vagy beszélhetnénk arról a kreativitásról, amelyet a harcra törő diákság tanúsított. Számos olyan kérdést kell ezen kívül is megválaszolni, amely túlmutat a „juharfa tavasz” sztrájkmozgalom keretein.

Vajon miért húzódtott el ennyire a konfliktus, és miért mérgesedett el? Hogyan történhetett meg, hogy az állítólag békés megmozdulásokkor a rendőrök huszonéves fiatalokra támadtak? Miért kellett egészen a Québec-i általános választásokig várni, hogy megoldódjék a konfliktus?

Mindez három körülménnyel magyarázható:

- na liberális kormány a diákokkal való konfrontációt választotta,
- na konfliktust az igazságszolgáltatás útjára terelte,
- na liberális kormány a választások előtt katasztrofálisan működött.

Egyeztetés helyett a kormány a kezdetektől a konfrontációt választotta

A liberális kormány a tandíjemelésben látta a megoldást a Québec-i felsőoktatásban versenyhelyzetet teremtsen, az országon belül és nemzetközileg is. A kormány már 2007-ben feladta a tandíjak befagyasztásának politikáját, amelyet még 1994-ben hirdetett meg: az azóta eltelt öt évben többször megemelte a tandíjat. Az első tandíjemelési szakasz hamar véget ért, a rektorok azonban kedvet kaptak a dologra és lelkesen támogatták a kormány sokkal jelentősebb tandíjemelési terveit is. Az egyetlen akadály a kibontakozóban lévő Québec-i diákmozgalom volt. A kormány azonban hallani sem akart a diáksággal való párbeszédéről, megegyezésről. A diákok közül egyébként kevesen rokonszenveznek a liberális párttal: Jean Charest miniszterelnöknek nem volt érdekében, hogy jó kapcsolatot alakítson ki a diáksággal, hiszen nem számíthatott választási támogatásra a diákok körében.

Többfordulós vita és tárgyalás kezdődött: hogy kell-e egyáltalán tandíjemelés, vagy mire jó, az fel sem merült, kizárólag a mértékéről folyt a szó, miközben azt is el akarta fogadtatni a kormány, hogy meg kellett haladnia a korábbi emelés. És amikor a diákok kimutatták, hogy az egyetemek finanszírozási problémáira van más megoldás is, mint a hallgatók eladósítása, a kormány nem is mérlegelte a Québec-i Egyetemi Hallgatók

Szövetsége által ajánlott alternatívákat. Egyáltalán nem törekedett a megegyezésre.

A társadalmi konfliktusból bírósági probléma lesz

A békés módszerek nem működtek és ezért a diákoknak szerveződniük kellett, hogy belátásra késztessek a kormányt. Minden rendelkezésükre álló eszközt igénybe vettek: egyetemeket foglaltak el, regionális és országos tüntetéseket tartottak. A liberális kormány a rá jellemző arroganciával úgy tett, mintha meg sem hallaná a diákság követeléseit. A téli szemeszterben már az általános sztrájkhoz mint végső eszközhöz folyamodtak.

A kormány, hogy megfékezze a tandíjellenes mozgalmat, a keménykedés és a tiltakozás drasztikus elfojtása mellett döntött, és a konfliktust az igazságszolgáltatás medrébe terelte. A kormány valós kompromisszumok helyett és ahelyett, hogy lélegzétvételnyi időt adott volna a diákságnak, hogy az megeméssze a harminc százalékos tandíjemelést, példátlan módon megtagadta a sztrájkjogot a hagyományosan elismert diákszervezetektől, sőt kétségbe vonta a szervezetek közgyűlési határozatainak jogszerűségét. Emiatt a diákok a bírósághoz fordultak a közgyűlési határozatok jogszerűségének védelmében, és az intézménylátogatáshoz való joguk védelmét is kérték a bíróságoktól.

Egy sor ideiglenes igazgatásrendészeti döntés született így, és a feszültség csak nőtt. Ugyanis az egyetemi közösségek és maguk a diákok is, akik alapvetően elfogadják az egyetemi közösségek önszabályozó demokratikus mechanizmusait, kifejezetten rosszul reagáltak minden olyan lépésre, amely az egyesülési jog többségi elve ellen irányult. Nem volt meglepetés, hogy a sztrájkok folytatódtak.

A diákszervezetek legitimitásának megkérdőjelezése

Egyetlenegy adu maradt csak a kormány kezében a Québec történetében példa nélküli sztrájk letörésére: egy különleges törvény elfogadása. A miniszterelnök által „sarkalatos” törvényként kihirdetett, 12. (a törvényjavaslatként a 78.) számot viselő törvény kimondja azt az elvet, hogy a társadalomban a személyiségi jogok felülírják a kollektív vitát és döntést. A törvény valójában felfüggeszti a diákok sztrájkjogát, érvényteleníti a közgyűlési határozatokat és korlátozza a gyülekezési és szervezkedési jogot.

A kormánynak a gyülekezési jog és a szólásszabadság ellen indított e második támadása komoly visszhangot keltett. Még a Québec-i Ügyvédi Kamara is elítélte ezt a törvényjavaslatot. A miniszterelnök helyettesi tisztséget is betöltő oktatási miniszter is lemondott, nehogy a neve összekapcsolódjék ezzel az indítvánnyal. A törvénytervezet a polgárok között is váratlan reakciókat váltott ki. Esténként, 8 óra körül a gyülekezési szabadság korlátozása elleni tiltakozásként a legkülönbözőbb világnézetű lakosok ezrei fémedényekkel csörömpölve tüntettek. Végül nyáron az Emberi Szabadságjogok Bizottsága is elítélte a törvényt.

Az egyetemi válság eltereli a szót a siralmas kormányzásról

Mi volt vajon a kormány célja azzal, hogy hagyott elfajulni egy konfliktust és hogy fittyet hányt a szabadságjogokat szavató Québec-i és kanadai chartákra? A válasz egyszerű: Jean Charest miniszterelnök a közelgő választásra tekintettel hasznosnak tartotta a válság elnyújtását és a kemény fellépést az egyetemistákkal szemben. Hiszen így a rend és a „csendes többség” védelmezőjeként léphetett fel, és a hivatalos ellenzéket alkotó, a diákságot is támogató Québec Pártot (Parti Québécois) mint polgári engedetlenségre buzdító erőt pozícionálhatta.

A kormány abból indult ki, hogy a választási kampányt a diákkonfliktus köré kell felépíteni, mivel a liberális kormányzás mérlege egyszerűen katasztrofális volt. A közvélemény-kutatások szerint az általános

elégedetlenség már két éve rekordmagasságokban volt. A választók elégedetlenségének az is oka volt, hogy a kormány két éven át megakadályozta a korrupció ellenes bizottság felállítását. Miközben a diáksággal való birkózás állt a figyelem középpontjában, a favoritizmus és a korrupció kínos vádjait feledtetni lehetett.

Természetesen a kormány óvakodik attól, hogy szóba hozza az egyetemi válság ügyét. Júniusban mindvégig azt emlegette, hogy „nemtelen és groteszk” lenne ebben a témában választásokat kiprovokálni. Ugyanakkor a végre megalakított Charbonneau-féle bizottság szeptember közepén újrakezdte a munkát. A várható leleplezések tovább rontják a kormány tevékenységének mérlegét. Ebből a helyzetből csupán egy kiút kínálkozott a kormánynak: a választások kiírása.

A diákmozgalom mint a választási kampány tétje

Augusztus 1-jén, a nyár kellős közepén Jean Charest döntött: beszáll a nagy játszamába és a diákkonfliktus ürügyén kiírta a választásokat. Furfangos ez a stratégia, különösen azért, mert számos olyan felsőoktatási intézményben, amelyekben a diákok sztrájkoltak, a választási kampány idején kellett újrakezdeni az oktatást, és a diákok és a rendfenntartó erők közötti újabb összecsapások híre csak a liberálisok malmára hajotta volna a vizet.

A diákok azonban átláttak a szitán. Ahelyett, hogy sztrájkjukat folytatva bekapták volna a horgot, elhatározták: teljes erővel belevetik magukat a választási küzdelembe. Ezzel a döntésükkel a diákok kihúzták a szőnyeget a liberálisok alól. A Québec-i Egyetemisták Szövetségének (FEUQ) és a Québec-i Főiskolások Föderációjának (FECQ) az irányításával, *Változást akarunk!* jelszóval indult újtára a diákság kampánya. A diákok döntésének nagyon világos volt a tétje: minél több diák megy el szavazni azokban a választási környezetben, ahol szoros eredményre volt kilátás, különösen a céltáblának tekintett Jean Charest miniszterelnök Sherbrooke-i választókerületében, annál súlyosabb vereség vár a liberális jelöltekre. Ezt a tervet erősítette az a tény, hogy a 18-34 életkor közötti fiatalok általában kevesen mennek el szavazni. A legutóbbi választásokon a fiatalok részvételi aránya alig haladta meg a 40 százalékot.

A két diákszervezet nem takarékosodott az ötletekkel, hogy a diákokat a választási részvételre buzdítsa. Sajtókonferenciák, internetes és telefonüzenetes kampányok, autós agitációk, házról házra járó aktivisták érték el ezt a változást. A diákok minden alkalmat megragadtak, hogy megjelenjenek a médiában. Példátlan, hogy ilyen sok diák szólalt meg a választási kampányban.

Diadal, a konfliktus vége

A Québec Párt szeptember 4-i választási győzelme a jelek szerint véget vetett az előző kormány konfrontációs politikájának, amely miatt ez a tiltakozás vált a québeci diákmozgalom legelhúzódóbb konfliktusává. Pauline Marois miniszterelnök már megválasztásának másnapján bejelentette, hogy érvényteleníteni fogja a tandíjmelést és a diákok egyesülési joga ellen fellépő 12. törvényt. Az új kormány eskütételének előestéjén már látszott a konfliktus vége. A diákok visszatértek az előadótermekbe, a sztrájk miatt elmaradt kurzusok újrakezdődtek. Noha a küzdelem kemény, időnként keserves volt, az a tény, hogy a legutóbbi választásokon sikerült a változást kicsikarni, reményt önt a diákokba, hogy szebb napok köszöntenek majd rájuk.

Fordította: Forgács András

Cimkék: oktatás politikai elemzés tiltakozó mozgalmak